

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ที่เน้นเรื่องการพัฒนา ศักยภาพของคนเป็นหลัก โดยมีอุดมการณ์เพื่อให้คน เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยเขียน เป็นหลักการไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 6 ความว่า “การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” แต่ปัจจุบันขณะนี้ความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยี ได้ทำให้โลกไร้พรมแดน เป็นยุค โลกาภิวัตน์ที่กระแสวัฒนธรรมและข้อมูลข่าวสารที่ขาดการกลั่นกรองไหลบ่าผ่านสื่อใน รูปแบบต่าง ๆ เช่น ธุรกิจบันเทิง โฆษณา ฯลฯ ก่อให้เกิดวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ตลอดจน ความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ ในหมู่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ที่เรียกตัวเองว่าคนรุ่นใหม่ (กรมสามัญ ศึกษา. 2541 : 94) การดำเนินชีวิตในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การอพยพแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง การออกทำงานนอกบ้านของสตรี การปล่อยให้เด็กอยู่ เพียงลำพัง ขาดผู้ปกครองดูแลอย่างใกล้ชิด ขาดความอบอุ่นในครอบครัว ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมความเลื่อมทางศีลธรรมเต็มประเทศไปหมด เช่น การเอารัดเอาเปรียบ การโกหก หลอกลวง เจ้าเล่ห์ หมกมืด การกดขี่สตรีเพศและเด็ก การฉ้อฉลคอร์รัปชั่น ประเทศไทยได้สะสม ความไม่ถูกต้อง ไว้ในสังคมมากขึ้น ๆ (ประเวศ วะสี. 2535 : 29-30) การข้อย่อนในศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย การเอารัดเอาเปรียบ ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดีงาม ของไทย จางหายไปพร้อม ๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชนและวัฒนธรรม ท้องถิ่น สภาพความจริงในขณะนี้ที่เยาวชนของชาติกำลังถูกคุกคามจากการแพร่ระบาดของ สิ่งเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การถูกครอบงำทางวัฒนธรรมต่างประเทศ ให้เป็นนักบริโภคนิยม ที่รับทุกอย่างจากสื่อที่นำเสนอโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ไม่รู้จักแยกแยะ สิ่งถูกสิ่งผิด สิ่งควรกระทำ ไม่ควรกระทำ สิ่งที่เหมาะสมกับเพศและวัย อ้างสิทธิเสรีภาพ อ้าง ความเสมอภาค จากค่านิยมเสพสุข ที่เลียนแบบมาจากวัฒนธรรมต่างประเทศ อ้างความทันสมัย ขาดความคิดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามวัฒนธรรมไทยจากงานวิจัยของอรสม สุทธิสาคร ในหนังสือเด็กพันธุ์ใหม่...วัย X Click ชีวิตวัยรุ่นไทยยุคปี 2000 ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงสารคดี

โดยความสนับสนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข เมื่อปี พ.ศ. 2544 ทำให้เห็นภาพสังคมที่ถูกระแสโลกาภิวัตน์พัฒนาแปรเปลี่ยนไป มีการแยกกลุ่มกันอย่างชัดเจนระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่จนเกิดคำกล่าวขานถึงเรื่อง “ช่องว่างระหว่างวัย” ที่ทุกฝ่ายต่างก็เป็นเหตุปัจจัยซึ่งกันและกัน ทั้งจาก พ่อแม่ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง ครู และสังคมชุมชนที่มีความเข้าใจไม่ค่อยตรงกันในมุมมองของความสุข ซึ่งเด็กและผู้ใหญ่ที่นิยามความหมายไม่ตรงกัน ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วมีทั้งปัญหาและความเข้ายวนต่าง ๆ อยู่รายรอบตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นยาเสพติด เพศสัมพันธ์ ความเครียด ความเหงา ที่พร้อมจะพัฒนาหัวใจของเยาวชนไปสู่หนใดก็ได้ ถ้าไม่ได้รับการดูแล แก้ไข เอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและเข้าใจ

กรมสามัญศึกษา (2532 ก : 316) ครั้งที่ยังเคยมีฐานะเป็นกรมหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ ก่อนที่จะมีการปรับโครงสร้างในปี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดไว้ในหน้าที่ของครู-อาจารย์ ด้วยว่าจะต้องหาโอกาสและจังหวะ ใช้เวลาเล็กน้อยอบรมคุณธรรมความดี การสอนของครูมิใช่สอนแต่เนื้อหาต้องอบรมคุณธรรมจริยธรรม ติดตามดูเรื่องคุณธรรมความดี ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ดูแลให้นักเรียนประพฤติถูกธรรมและถูกระเบียบของโรงเรียน และเพื่อให้เกิดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา บรรลุตามวัตถุประสงค์ กรมสามัญศึกษาจึงกำหนดวิธีการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ไว้ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2535 : 60)

1. การสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่าง ๆ
2. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง
3. การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน

แต่ในภาพรวมของประเทศแล้วคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนกลับอ่อนแอลงจนน่าตกใจ เมื่อเปรียบเทียบกับเยาวชนในรุ่นก่อน จะว่าเป็นเพราะหลักสูตรหรือเป็นเพราะกระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนก็น่าจะเป็นได้ เพราะจากรายงานการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 (2535 : 80) พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด นครพนม มุกดาหาร ยโสธร และอุบลราชธานี มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนแตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ปฏิบัติได้ดีกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ (จำนวน 1,500 คนขึ้นไป) ขนาดกลาง (จำนวน 500-1,499 คน) และขนาดเล็ก (จำนวน 1-499 คน) มีกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนแตกต่างกัน ซึ่งงานวิจัยนั้นเป็นเพียงการบอกว่ามีกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่ ถูกจัดขึ้นในโรงเรียนได้มากได้

น้อยกว่ากันเท่านั้น แต่ไม่ได้ตอบคำถามที่ว่า มีคุณธรรมจริยธรรม หรือพฤติกรรมทางจริยธรรมมากกว่ากัน ไม่ได้ สรุปว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม หรือพฤติกรรมทางจริยธรรมดีกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและอริบคิกรมสามัญศึกษา (ในขณะนั้น) กษมา วรวรรณ ณ อุชฺษา (2541 : 215) กล่าวไว้ในเอกสาร “คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย” ในหัวข้อบรรยายเรื่อง “แนวคิดและนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม” ว่า “ทำอย่างไรจะได้พัฒนาแนวทางที่จะช่วยครูไม่เฉพาะครูที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา หรือสังคมศึกษาเท่านั้น แต่ให้ครูทุกคนได้ตระหนักว่าการพัฒนาวินัย การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานแห่งการเรียนรู้ และเป็นหน้าที่ของครูทุกคนที่จะต้องผลักดันเรื่องนี้...”

ตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา กระบวนการค้ายาเสพติด ได้มีเป้าหมายขยายตลาดมาที่นักเรียนมัธยมศึกษา การแพร่ระบาดของรุนแรงของยาบ้าเข้าสู่โรงเรียนทั่วภูมิภาคจึงเกิดขึ้นแล้วพฤติกรรมที่เสื่อมเสียทั้งหลายก็เป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพนัน การทะเลาะวิวาท ความรุนแรง อาชญากรเด็ก (อรสม สุทธิสาคร. 2543 : 12-14) ผู้สาว การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร แม่เฒ่าเด็ก โสเภณีเด็ก การที่เด็กหนีเที่ยวไม่สนใจการเรียน การศึกษา ตู้เกมสล็อตคอมพิวเตอร์ แหล่งบันเทิงมอมเมาต่างๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทั้งสิ้นและมักจะเกิดในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง มากกว่าในโรงเรียนขนาดเล็ก จนกระทรวงศึกษาธิการ ต้องจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านอย่างเร่งด่วน เช่น โครงการโรงเรียนสีขาว ที่มุ่งให้โรงเรียนปลอดจากยาเสพติด ผู้สาว การพนันและการทะเลาะวิวาท โครงการระบบดูแลนักเรียนของกรมสามัญศึกษา โครงการพลังแผ่นดินขจัดสิ้นยาเสพติดของกระทรวงมหาดไทย และเป็นนโยบายของประเทศในที่สุดที่จะทำสงครามเอาชนะยาเสพติด ซึ่งเป็น 1 ใน 3 นโยบายหลักของรัฐบาล ที่นำโดยนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อปี พ.ศ. 2544

ในส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ (นายชัยรัตน์ มาประณีต) ได้จัดโครงการ “กาฬสินธุ์ปลอดยาเสพติด” โดยเริ่มโครงการเมื่อปี 2542 ซึ่งในขณะนั้นปัญหา ยาเสพติดในหมู่บ้าน 1,499 หมู่บ้านทั้งจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 41.10 จากหนังสือสรุปผลการปฏิบัติงานเอาชนะยาเสพติดของจังหวัดกาฬสินธุ์ (สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์. 2546) ได้ประกาศนโยบาย ผู้เสพคือผู้ป่วย ผู้ค้าคือผู้หลังผิด ผู้ผลิตคืออาชญากร ดำเนินการร่วมมืออย่างพร้อมเพรียงทุกหมู่เหล่า รวมเป็นพลังแผ่นดินไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ พ่อค้า ประชาชน องค์กรทั้งภาครัฐและองค์กรอิสระต่างๆ จนในที่สุดจังหวัดกาฬสินธุ์ กล้าประกาศ

เป็นจังหวัดแรกของประเทศไทยที่ปลอดยาเสพติด เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2545 โดย พลเอก
 ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (ขณะนั้น) ซึ่งใช้เวลา
 ดำเนินการทั้งหมด 2 ปี 6 เดือน แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ นายชัยรัตน์ มาประณีต ก็ได้
 กล่าวตอบปัญหาข้อสงสัยของมวลชนและสื่อต่างๆ ว่าการปราบปรามยาเสพติดก็เหมือนกับ
 การตัดหญ้าในสนาม แม้วันนี้จะดูสะอาดเรียบร้อยสวยงาม แต่สัปดาห์หน้า เดือนหน้า ถ้าปล่อย
 ปล่อยให้ไม่ตัดอยู่เสมอหญ้าก็จะขึ้นรกอีก เช่นเดียวกับยาเสพติดก็จะต้องมีการเฝ้าระวัง
 อย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

โรงเรียนคอนไทรงามพิทยาคม เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ประจำตำบล
 โพนงาม อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้รับการประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์
 2536 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้น ม.1-ม.6 มีนักเรียนจำนวน 354 คน
 ในปีการศึกษา 2544 ครู จำนวน 18 คน จากการสำรวจและรายงานสภาพการเกี่ยวข้องกับ
 ยาเสพติดต่อกรมสามัญศึกษา ปรากฏว่าการจัดลำดับความรุนแรงตามเกณฑ์ของกรมสามัญ
 ศึกษา โรงเรียนคอนไทรงามพิทยาคม เป็น 1 ใน 4 โรงเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัด
 กาฬสินธุ์ จากทั้งหมด 68 โรงเรียน (การประชุมสัมมนาโรงเรียนแกนนำตามยุทธศาสตร์
 พลังแผ่นดิน. 2545) โดยมีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงคือ เคยทดลองเสพ ตั้งแต่ บุหรี่ เหล้า กัญชา
 สารระเหย ยาบ้าทั้งเสพและจำหน่าย (ไม่มีเฮโรอีน) แล้วผลที่ตามมาคือนักเรียนมีพฤติกรรม
 โกหก หลอกลวง ลักขโมย เทียบกลางคืน มาโรงเรียนสาย ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน หนีเรียน
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำโดยภาพรวม ซึ่งการวิจัยของแบร์ (Bear. 1979 : Abstracts) ได้ทำ
 การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อปัญหาด้านความประพฤติ
 และสติปัญญา โดยพบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความก้าวหน้าทางจริยธรรม
 สูงด้วย และงานวิจัยของเซียวฟริง (Siefiring. 1981 : Abstracts) ได้ทำการวิจัย เรื่อง
 ความสัมพันธ์ของระดับสติปัญญา เพศ และการปฏิบัติตามสังคมต่อการ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 ผลการวิจัยพบว่า สติปัญญาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการพัฒนาทางการใช้เหตุผลเชิง
 จริยธรรม สถาบันพลังจิตตานุภาพ วัดธรรมมงคล พระโขนง กรุงเทพฯ ได้กล่าวถึงประโยชน์
 จากการทำ สมาธิ ว่า สามารถแก้ความเครียด เสริมสร้างสุขภาพจิต เพิ่มความรอบคอบในการ
 ตัดสินใจ เพิ่มพูนสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด จากปัญหาและเหตุผลเหล่านี้ทำให้โรงเรียนต้อง
 หามาตรการเพื่อดำเนินการแก้ไขป้องกันอย่างเร่งรีบ โดยเชิญกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ผู้นำท้องถิ่นกำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมประชุมปรึกษาหารือ หาแนวทาง
 ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงร่วมกันเพราะการดำเนินการในโรงเรียนเพียงอย่างเดียวจะไม่เกิดผล

ถ้าไม่ทำเหตุปัจจัยให้เพียงพอด้วยการใช้พลังแผ่นดิน คือร่วมกันทุกหมู่เหล่า ทุกฝ่าย ทุกคนไปพร้อม ๆ กัน ในที่สุดก็มีความเห็นร่วมกันว่า ควรจะหาทางแก้ที่หัวใจของเด็ก ให้เด็กมีความคิดป้องกันสิ่งเลวร้ายทั้งหลายด้วยตนเอง ไม่มีใครจะเปลี่ยนแปลงชีวิตของใครได้ นอกจากตัวของเขาเอง ให้เขาคิดได้เองให้สามารถตัดสินใจได้ว่า อะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด อะไรควรทำ ไม่ควรทำ ในสภาวะหรือในสภาพของนักเรียน ดีกว่าจะคอยสอดส่องป้องกันจากครู จากพ่อแม่ผู้ปกครอง จากองค์กรปกครองท้องถิ่น จากกฎหมายบ้านเมืองเท่านั้น ซึ่งปกติก็ทำกันอยู่แล้วแต่ก็ไม่มีผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ ดังนั้นการแก้ที่ใจก็คือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งกว่าการเพียงแค่สอดแทรกในบทเรียนที่ทำกันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งทุกโรงเรียนก็ทำเหมือน ๆ กัน

การอบรมเชิงปฏิบัติการในโรงเรียนคอนไทรงามพิทยาคม โดยคณะครู จึงดำเนินขึ้นเพื่อหาทางในการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนได้มีความคิดเชิงจริยธรรม ให้คิดใหม่ทำใหม่ ให้คิดเป็น ทำเป็น ให้คิดดีทำดี โดยเริ่มที่ครู เป็นอันดับแรกเพื่อให้ทุกคนเข้าใจเหมือนกัน ตั้งเป้าหมายอย่างเดียวกัน มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน นี่คือการมาของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Phenomenological research) หรือวิจัยภาคสนาม (Field research) โดยเริ่มดำเนินการทดลองกับนักเรียน เมื่อปีการศึกษา 2544 และดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (2548)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเห็นของครู นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อผลของโครงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคอนไทรงามพิทยาคม เนื่องจากนักเรียนได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา เพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นแนวทางและแนวคิดในการประยุกต์ใช้รูปแบบการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเห็นของครู นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อผลของโครงการการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนคอนไทรงามพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างครู นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อผลของโครงการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ในโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม

3. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อโครงการการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ในโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม

4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะอื่นๆ จากครู นักเรียนพ่อแม่ ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อโครงการนี้

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความคิดเห็นของครู นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อผลของโครงการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม อยู่ในระดับมาก

2. ครู นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อผลของโครงการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของ ครู นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการดำเนินการโครงการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคมอยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครู นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 740 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสถานภาพกำหนดจำนวนโดยใช้ตารางเจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แยกเป็น

1.2.1 ครู จำนวน 17 คน

1.2.2 นักเรียน จำนวน 185 คน

1.2.3 พ่อแม่ผู้ปกครอง จำนวน 185 คน

1.2.4 กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน

2. ตัวแปรศึกษา ได้แก่

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกเป็น

2.1.1.1 ครู

2.1.1.2 นักเรียน

2.1.1.3 พ่อแม่ผู้ปกครอง

2.1.1.4 กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความคิดเห็นของครู นักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อผลของโครงการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยวางกรอบไว้ 3 ประการ คือ

1. โครงสร้างของคุณลักษณะทางจริยธรรม
2. กิจกรรมของโครงการ “การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม”
3. ผลลัพธ์ของโครงการ “การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 1”

โครงสร้างคุณลักษณะทางจริยธรรม ได้ยึดตามโครงสร้างที่กรมวิชาการได้กำหนดไว้เมื่อปี พ.ศ. 2523 มีจำนวน 11 ด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ
2. ความซื่อสัตย์
3. ความมีเหตุผล
4. ความกตัญญูกตเวที
5. รักษาระเบียบวินัย
6. ความเสียสละ
7. ความสามัคคี
8. การประหยัด
9. ความยุติธรรม

10. ความอดสาหัส

11. ความเมตตากรุณา

กิจกรรมของ โครงการ ผู้วิจัย ได้จัดกิจกรรมหลักไว้ 12 อย่าง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากการบูรณาการด้านคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปในหลักสูตรของสถานศึกษา ทุกกลุ่มสาระแล้ว กิจกรรมหลักที่ว่านั้น ได้แก่

1. โครงการพัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติ (ค่ายพุทธบุตร-พุทธธรรม) ในโอกาสวันแม่แห่งชาติและวันพ่อแห่งชาติ หลักสูตรครึ่งละ 3 วัน
2. การนั่งสมาธิและเดินจงกรมตามแนวของ “สถาบันพลังจิตตานุภาพ” วัดธรรมมงคล ถนนสุขุมวิท แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร โดยเดินจงกรมอย่างมีสติเข้าชั้นเรียนตอนเช้าหลังกิจกรรมหน้าเสาธง และนั่งสมาธิบนเก้าอี้ 5 นาที ก่อนเรียนภาคเช้า และ 5 นาที ก่อนเรียนภาคบ่ายทุกวัน
3. โครงการส่งเสริมการอ่าน “หยุดทุกงาน อ่านทุกคน” วันละ 20 นาที
4. การสวดมนต์และอบรมจริยธรรมวันศุกร์สุดสัปดาห์
5. การจัดกิจกรรม 5 ส.
6. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบการคัดกรองนักเรียน โดยใช้แบบประเมิน SDQ ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งพัฒนามาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaires ของประเทศเยอรมนี และการเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูที่ปรึกษา ภาคเรียนละ 1 ครั้ง
7. การรณรงค์เอาชนะยาเสพติดด้วยพลังแผ่นดิน
8. โครงการยิ้ม-ไหว้ ทักทายกัน ของครูเวรประจำวันที่ดีต้อนรับนักเรียนที่ประตูโรงเรียนตอนเช้า
9. การประกวดมารยาทไทย
10. กิจกรรมส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ
11. กิจกรรมส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น (โปงลาง)
12. กิจกรรมส่งเสริมไอที

ผลลัพธ์ของโครงการ ผู้วิจัยได้นำเอาวัตถุประสงค์ของโครงการ “การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนคอนไทรงามพิทยาคม ” มาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ซึ่งได้แก่

1. เพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
2. เพื่อแก้ปัญหายาเสพติดให้หมดไปจากโรงเรียน
3. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการพึ่งยา และเฝ้าระวังยาเสพติด มิให้แพร่สู่นักเรียน

ปกติ

4. เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

นักเรียน

5. เพื่อสร้างสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน
6. เพื่อให้นักเรียนทั้งหมด เป็นนักเรียนสีขาว อยู่ในห้องเรียนสีขาว อยู่ใน

ในโรงเรียนสีขาว อยู่ในชุมชนสีขาว

7. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยภาพรวม ให้นักเรียน

มีโอกาสศึกษาต่อสูงขึ้นและมีจำนวนมากขึ้น

8. เพื่อหาวิธีปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่บูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต

อย่างเหมาะสมและยั่งยืน (ปัจจุบันนี้ตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา เรียกโรงเรียนลักษณะนี้ว่า “โรงเรียนวิถีพุทธ”)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ความรู้เชิงจริยธรรม** หมายถึง การรู้ว่าในสังคมของคนนั้นกระทำชนิดใดดี ควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลว ควรเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย
2. **เจตคติเชิงจริยธรรม** หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นเพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคล ส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะเจตคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้นเจตคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่สำคัญ ที่จะใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ได้แม่นยำกว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว
3. **เหตุผลเชิงจริยธรรม** หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุ

จงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล เหตุผลของการกระทำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม จัดเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง และส่งผลต่อพฤติกรรมที่สังคมพึงประสงค์มากกว่าเหตุผลของการกระทำที่ตรงกันข้าม

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือค่อนแคะแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบ และสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม และการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น

5. พฤติกรรมบังชี้ หรือพฤติกรรมขี้บ่ง หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลแสดงออกที่สะท้อนสมรรถนะหรือคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านใด ซึ่งสามารถสังเกตได้ชัดได้หรือประเมินได้

6. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่ศึกษาใน โรงเรียนคอนโทรลกรมพิทยาคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ระหว่างปีการศึกษา 2544-ปัจจุบัน (2548)

7. ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนใน โรงเรียนคอนโทรลกรมพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

8. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง กรรมการที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้สมัครและกรรมการคัดกรองกันเอง ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ของ โรงเรียนคอนโทรลกรมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

9. พ่อแม่ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากบิดา มารดา ให้ดูแลนักเรียน โรงเรียนคอนโทรลกรมพิทยาคม ระหว่างปีการศึกษา 2544-ปัจจุบัน (2548)

10. โรงเรียนคอนโทรลกรมพิทยาคม หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 หรือระดับ ม.1 – ม.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้เกี่ยวข้อง ของ โรงเรียนคอนโทรลกรมพิทยาคม ตลอดจน โรงเรียนอื่น ๆ นำไปเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงพัฒนา กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ใช้เป็นเกณฑ์เพื่อประกันคุณภาพในการจัดการศึกษาของ โรงเรียน